

Galvaniserede, lukkede stolper nedstøbt i beton

– risiko for eksplosion

Indledning

I forbindelse med boring af et hul i en galvaniseret stolpe opstod en eksplosion, hvor en stikflamme medførte forbrændinger på den person, der holdt boremaskinen.

Den galvaniserede stolpe er en del af den bærende konstruktion i et UNIC 119 kædehus opført i 1969-70, hvoraf der skønsmæssigt er opført cirka 1.700 i Danmark.

Stolperne (tykvæggede, varmgalvaniserede firkantrør på 100 x 100 mm) er lukkede i toppen og støbt ned i et betonfundament.

Ulykken opstod i forbindelse med en beboers montering af vinkelbeslag til et plankeværk.

Teknologisk Institut har efterfølgende undersøgt en tilsvarende galvaniseret stolpe og øvrige forhold på ulykkesstedet.

Anledningen til dette advarselsblad er ulykken i det omtalte UNIC 119 hus, men den pågældende konstruktion kan forekomme i andre bygninger.

Figur 1. Galvaniseret, lukket, bærende stolpe nedstøbt i beton.

Forklaring af eksplosionsårsag

Prøveanalysen af en tilsvarende stolpe viste, at cirka halvdelen af luften i den lukkede stolpe bestod af hydrogen (brint), som er en yderst eksplosiv gas ved tilstedeværelsen af ilt.

Herudover konstateredes et overtryk i stolpen.

Som følge heraf sker der en eksplosion med stikflamme i det øjeblik, boret bryder igennem til hulrummet i røret.

Dannelse af hydrogen (brint)

Hydrogen dannes, når zink fra det galvaniserede rør kommer i forbindelse med beton og vand.

Da stolpen er lukket med en påsvejst plade foroven og nedstøbt i beton, kan den dannede hydrogen ikke slippe ud af røret – derfor dannes et overtryk i røret.

Selve eksplosionen er opstået som følge af enten varmeudviklingen ved boringen eller en gnist fra boremaskinen, som har antændt den udvisende gas fra røret.

Figur 2. Galvaniseret stolpe med påsvejst plade foroven, som bærer en betondrager.

Som følge af en personulykke gøres hermed opmærksom på risikoen for eksplosion ved boring i galvaniserede stolper, der er nedstøbt i beton.

På baggrund af efterfølgende undersøgelser i tilsvarende bærende konstruktioner beskriver dette erfaringsblad dels årsagen til eksplosionen, dels hvordan fremtidige ulykker undgås.

Eksplosionen skete i en stolpe i et UNIC 119 kædehus, men konstruktionen kan forekomme i andre bygninger. Fotografiet viser bærende, galvaniserede, lukkede stolper, hvor der er påmonteret et plankeværk.

Boring i galvaniserede rør

Inden iværksættelse af arbejde på konstruktioner med galvaniserede rør er det vigtigt at få afklaret, om røret er lukket, lufttæt og har forbindelse med beton. I givet fald er der risiko for eksplosion – og arbejdet anbefales derfor udført af fagfolk med kendskab til farerne ved udførelsen.

Ved boring i lukkede, galvaniserede stolper, som er nedstøbt i beton, skal anvendes specialværktøj, bores med vand- køling og sikres at der ikke forekommer gnistdannelse ved borestedet. Den bedste fremgangsmåde er, at der bores to små huller i hver stolpe – fx et hul forneden og et foroven – så stolpen er ventileret.